Objektif eleştiri için bilgi şarttır

Eleştiri öldürür mü?

Photo by Brian Wangenheim on Unsplash

X'te şöyle yazmıştım:

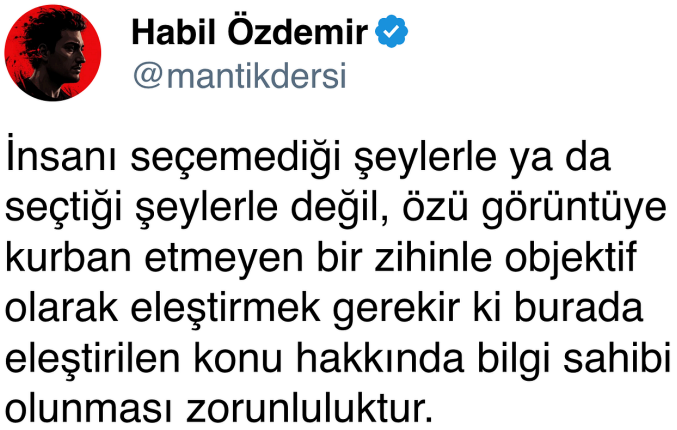

İnsanı seçemediği şeylerle ya da seçtiği şeylerle değil, özü görüntüye kurban etmeyen bir zihinle objektif olarak eleştirmek gerekir ki burada eleştirilen konu hakkında bilgi sahibi olunması zorunluluktur.

Önce iki aforizmam üzerinde duracağım. Biri de bu:

Habil Özdemir
@mantikdersi

Objektif eleştiri için bilgi şarttır.

Objektif eleştiri için bilgi şarttır.

İlk aforizmamla başlıyorum:

> *İnsanı seçemediği şeylerle ya da seçtiği şeylerle değil, özü görüntüye kurban etmeyen bir zihinle objektif olarak eleştirmek gerekir ki burada eleştirilen konu hakkında bilgi sahibi olunması zorunluluktur.*

Eleştirinin ancak konu hakkında yeterli bilgiye sahip olunduğunda anlamlı olacağını düşünüyorum. Bunun, insanın değerlendirilmesine dair derin ve önemli bir prensip olduğu kanaatindeyim.

Bir insanı veya konuyu eleştirirken, ne seçemediği özellikleri (ırkı, cinsiyeti veya ailesi gibi) ne de yaptığı seçimleri tek başına temel almamak gerekiyor.

Ancak eleştirilen konu hakkında derinlemesine ve doğru bilgi sahibi olunduğunda meşru ve yapıcı eleştiri yapılabilir zannediyorum.

Neden?

Bilgisizlik veya önyargı, özü görüntüyle karıştırmaya, haksız ve yüzeysel yargılara yol açabilir. Bu yüzden "özü görüntüye kurban etmeyen bir zihinle objektif olarak eleştirme"nin gerekli olduğunu söyledim.

İkinci aforizmamla devam ediyorum:

> *Objektif eleştiri için bilgi şarttır.*

Bu aforizmayla, ilk aforizmayı güçlendirdim. **Kör eleştiri** ve **yapıcı eleştiri** olarak ikiye ayırabiliriz.

Mutlak nesnelliğin mümkün olmayabileceğini kabul ediyorum. Ancak bilgiyle ona yaklaşabileceğimizi savunuyorum.

Şimdi konumuza geçebiliriz.

Eleştiri öldürür mü?

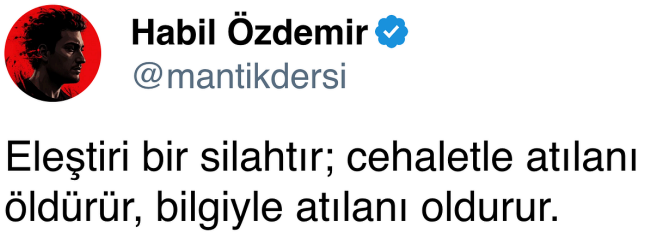

Eleştiri bir silahtır; cehaletle atılanı öldürür, bilgiyle atılanı oldurur.

Bilgiyle eleştiri yaptığınızda hedefi vurmazsınız, hedefi buldurursunuz. "öldürür" fiziksel veya psikolojik zararı, "oldurur" olgunlaştırmayı temsil ediyor.

Cehalet yıkıma yol açarken, bilgi inşa eder. Eleştirinin sadece içeriği değil, alıcının hazır olup olmaması da sonucu etkiler. Yıkmak, küçük düşürmek, öfkeyi boşaltmak niyetiyle kişisel saldırılar yapılır. Dayanaksız, bağlamından kopuk saldırılar. Bunlara mantıkta **ad hominem** diyoruz. **Yıkımla** sonuçlanır. Yaratıcılığı, özgüveni ve ilişkileri öldürür, geri bildirim kapılarını kapatırlar...

> *Eleştiri bir silahtır; cehaletle atılanı öldürür, bilgiyle atılanı oldurur.*

"Objektif eleştiri için bilgi şarttır" önermesi "bilginin her zaman nesnel eleştiriye yol açtığı" anlamına gelmiyor. Bilgi gereklilik olabilir, yeterlilik değildir. Bu yüzden "mutlak nesnellik mümkün olmayabilir" ifadesini kullandım.

Okuduğunuz için minnettarım. Aforizmalarımı atıfsız kullanmayın lütfen.